

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimis redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimis administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Hirotonirea

și instalarea I. P. S. Sale Vasilie Mangra.

Instalarea s'a întâmplat în Oradea-mare, unde s'a refugiat autoritățile noastre bisericăști din Sibiu. Cu privire la situația stării de războiu s'a hotărât, ca festivitățile să fie ținute într'un cerc cât se poate de restrâns numai la actele religioase, acest act istoric a ieșit însă din cadrele plănuite și au luat proporții mai mari decum se contemplant.

Vineri în 14/25 Octomvrie a sosit P. S. S. Lor Ioan I. Papp episcopul Aradului și Dr. Miron Cristea episcopul Caransebeșului însoțiți de suitele lor. La gară au fost întâmpinați de comitetul arangiator al festivităților în frunte cu protopresbiterul Oradiei-mari, Andreiu Horvat. P. S. S. D. episcop Dr. Dimitrie Radu a pus la dispoziția episcopilor trăsura sa de gală, cu care și-au făcut intrarea în oraș și au fost conduși în palatul deputatului dietal Bölönyi József.

Consistor mitropolitan.

Sâmbătă în 15/28 Octomvrie ora 10 a. m. s'a ținut în localul consistorului oradan ședința consistorului metropolitan prezidată de P. S. S. D. episcop Ioan I. Papp. La aceasta ședință au participat: P. S. S. D. episcop Dr. Miron Cristea, I. P. C. S. D. arhimandrit Filaret Musta, Dr. Eusebiu Roșca, Dr. Traian Badescu, Roman R. Ciorogariu, Dr. Gheorghe Popoviciu, Mateiu Voileanu, Lazar Tritean, Dr. Petru Ionescu, Dr. Ioan Stroia, Procopiu Givulescu, Nicolae Zigre, Sava Raicu, Constantin Burdea, Arseniu Vlaicu, Patriciu Dragalina, Dr. Gheorghe Popa, Dominic Rațiu, ca asesori ordinari și Dr. Iosif Olariu, Ioan Pepa, Dr. Gheorghe Proca, Aurel Petroviciu ca asesori suplenți în consistorul metropolitan.

P. S. S. D. episcop Ioan I. Papp, deschide ședința prin accentuarea momentului istoric a actului pentru care sa întrunit acest consistor. Înainte de intrarea în merit fac jurământ în fața consistorului următorii asesorii de nou aleși în consistorul metropolitan: Dr. Petru

Ionescu, Arseniu Vlaicu, Dr. Gheorghe Popa, Patriciu Dragalina, Sava Raicu, Constantin Burdea, Dominic Rațiu, ordinari; Dr. Iosif Olariu, Dr. George Proca, Ioan Pepa, Aurel Petroviciu, suplenți.

Raportul comisarului mitropolitan I. P. C. S. Filaret Musta despre actul electoral metropolitan săvârșit sub presiunea I. P. S. S., să ia la cunoștință.

Se comunică: 1) răspunsul primministrului contele Tisza prin care Maj. Sa ia la cunoștință cu viuă plăcere adresa omagială a congresului; 2) Actul maiestatic de confirmare a noului mitropolit se ia cu davotament la cunoștință. 3) Pentru introducerea alesului mitropolit în scaunul mitropolitan este rugat P. S. S. D. episcop Ioan I. Papp, carele conform §. 157 din statutul organic îl va introduce în numele consistorului metropolitan.

Privegherea.

După amiaz la ora 5 s'au început actele religioase prescrise pentru hirotonirea de episcop, anume priveghierea celebrată de candidatul de hirotonie părintele Vasilie Mangra, însoțit de P. C. Lor Dr. Eusebiu Roșca, Dr. Traian Badescu, Roman R. Ciorogariu și de P. Onorați protopopi Dr. Ioan Stroia și Procopiu Givulescu și diaconii Dr. Octavian Costa și Ioan Ciora.

La finea vecerniei mici din partea diaconilor i se vestește nou alesului faptul alegerii și al întăririi alegerii din partea preainaltului nostru rege apostolic. Nou alesul Arhiepiscop și Mitropolit intră apoi în sfântul altar se îmbracă în odăjdiile sale de arhimandrit, și apoi sub conducerea I. P. C. Sale se sevârșește serviciul vecerniei celei mari și al privegherii.

În cursul vecerniei celei mari s'au citit polihroanele prescrise din partea P. Sfinților Lor, episcopii *Ioan I. Papp* al Aradului și *Dr. Miron Elie Cristea* al Caransebeșului.

Ceremonialul frumos al mesei arhieresti împreună cu întreg actul privegherii a fost viu ascultat de mulțimea credincioșilor adunată în biserică.

Hirotonirea.

Duminecă 16/29 Octomvrie s'a început sfânta liturgie la ora 9 dimineața. În considerarea bisericii prea înguste pentru primirea afluenței mari, s'au distribuit bilete de intrare. La începutul sfintei liturghii s'a celebrat conform tipicul hirotonirea de P. S. L. D. episcopi Ioan I. Papp și Dr. Miron E. Cristea, asistați de I. P. C. L. lor părinți arhimandriți Filaret Musta, Dr. Eusebiu Roșca, protosincelii Dr. Traian Bădescu, Roman R. Ciorogariu, protopopii Dr. Ioan Stroia, Procopiu Givulescu și diaconii Dr. Octavian Costa și Ioan Ciora. Actul hirotoniei întru episcop s'a petrecut așa:

La începutul sfintei Liturghii nou alesul Arhiepiscop și Mitropolit a fost condus la sfintele icoane pentru facerea cuvenitelor închinăciuni și apoi luând loc pe covorul cu vultur, — simbolul atât de important, semnând, că precum vulturul se înalță spre regiunile cele mai înalte, așa să se înalțe prin curățania moravurilor și pilda vieții sale episcopul, ca urmaș al Apostolilor, ce ne-a putut duce cu gândul la evanghelistul Ioan și la prorocul Ezechiel, care amintește de vultur, — înaltul candidat așteaptă cu smerenie de taină până la vohod. Fiind apoi dus de un preot și un diacon înaintea Preasfințiților, episcopi, a fost întrebat, alternativ, asupra dreptei credințe și asupra cunoștințelor sale despre canoane, instituțiunile bisericii noastre dreptcredincioase răsăritene, precum și cu privire la învățăturile părinților bisericești.

Nou alesul Arhiepiscop și Mitropolit rostește atunci cu glas înalt simbolul credinței și mărturisește doctrina bisericii noastre privitoare la canoane.

Făcându-se la vohod intrarea în altar, înainte de cetirea apostolului a urmat actul propriu zis al hirotonirii întru episcop al Escelenței Sale, săvârșit de amândoi Preasfințiții episcopi, cari au purtat pe înaltul candidat în jurul sfântului prestol, cântându-se cu această ocaziune „Vrednic este“, „Isaia dăntuiește“ și cântarea cu începutul: „Sfinților mucenici“...

După punerea mânilor, nou alesul a fost îmbrăcat în ornatele arhieresti și prezentat apoi poporului din partea episcopilor. A urmat cetirea Apostolului și a Sf. Evanghelii. Răspunsurile le-a cântat corul constituit din parohiile refugiate din arhidieceză și din Oradea-mare sub dirigerea profesorului de muzică Timoteiu Popoviciu. Nici odată nu s'a cântat mai frumos o liturgie în Oradea-mare.

Instalarea.

La ora 11 s'a terminat sfânta liturgie și sa început actul instalării. La acest act au luat parte toate autoritățile civile și militare din Oradea-mare. Din partea rom. catolicilor au fost trei canonici, episcopul reformat Desideriu Balthazar a venit din Dobrișin la instalare. Am simțit însă dureros lipsa Esc. Sale dlui mitropolit Dr. Victor Mihali și a P. S. S. dlui episcop Dr. Dimitrie Radu, cărora afirmativ nu le-ar permite disciplina bisericească intrarea în bisericile noastre.

Inse afară de biserică P. S. S. Lor sau purtat cu toată delicateța față de metropolitul și episcopii noștri. Așa simțim noi, că ar trebui să fim frați și în internul bisericii, căci suntem rudenie de sânge și nu numai de cuscrie. Sperăm că după aceasta frapantă demonstrație se va regula raportul extern între cele două biserici române.

Prea sfințitul episcop al Aradului vestește faptul confirmării alegerii din Sibiu prin următoarea cuvântare:

„În numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh, amin.

„Înalță-te peste ceriur
Dumnezeule și peste to
pământul Mărire Ta“.

Psalm 56 v. 6.

Escelența Ta,

*I. P. Sfințite D-le Arhiepiscop și Mitropolit!
Prea Sfințite D-le Episcop!*

Venerabili membri ai Cons. Mitropolitan!

Cu cântarea versului de mai sus se veseleă odinioară prorocul și împăratul David, mărind pe Dumnezeu intru bucuria inimii sale, că l-a învrednicit să poată îmblânzi furia gonaciului Saul, care tentase la vieața lui.

Acest imn, introdus în ritualul sfintei noastre biserici, slujitorii ei la sfântul altar îl întonează cu umilință, dar și cu osârdie nu numai în Dumineci și sărbători, nu numai la praznicile mari și mici, ci și la toate sfintele liturghii de peste an; și aceasta o fac spre semnul vădit al mulțămirei, pentru că s'au învrednicit de sfântul dar al preoției, prin care deodată cu darul și puterea de a binevesti cuvântul lui Dumnezeu și de a administra sfintele taine, li-s'a dat și darul și puterea, că servind la sfântul altariu, stau, — precum zice Sf. Grigorie, — cu îngerii, aduc doxologii cu arhanghelii și înalță cu Hristos sfințirea; prin urmare li-s'a dat tăria și puterea de-a aduce daruri și jertfe duhovnicești pentru păcatele și

neștiințele oamenilor, de a lega și deslega, și astfel darul și puterea de a fi mijlocitori între ceriu și pământ, între om și Dumnezeu.

Acest imn l-am întonat și eu la sfânta liturgie de astăzi și tot cu acest imn: „*Inalță-te peste ceriuri Dumnezeule și peste tot pământul Mărirea Ta*” îmi încep și cuvântul meu de acum. Și o fac aceasta din motivul, pentru că abia aș afla un alt imn mai potrivit spre a espune situația, în care ne aflăm, și astfel spre a arăta analogia dintre pornirea dușmănoasă a Statului vecin contra puterilor centrale și astfel împotriva Statului nostru, și dintre pornirea lui Saul contra lui David, — pentru că dacă David a avut motiv de bucurie și veselie când a înlănzit furia gonaciului Saul, — motiv de bucurie avem și noi, Statul nostru, dimpreună cu puterile centrale, învrednicindu-ne Dumnezeu să înlănzim furia statului vecin, care cu o îndrăzneală temerară și cu o vrăjmășie surprinzătoare a pornit războiu contra statului nostru și astfel și contra noastră, și astfel avem motiv de deosebită bucurie, că prin biruința armelor noastre ne-am recâștigat echilibrul liniștii noastre sufletești adânc turburate, iar prin aceasta ni s'a făcut parte de bucuria acestei zile mari, „*pe care a făcut-o Domnul, ca să ne bucurăm și să ne veselim într'însa*” (Ps 117. v. 23.) adevărată ni s'a făcut parte de bucuria de a ne îndeplini chemarea pentru care ne-am întrunit.

La actul vecerniei de ieri ați avut prilejul a auzi și a înțelege, că pe baza votului măritului nostru congres național bisericesc, trecut prin cenzura preasfințitului sinod episcopesc și întărit de Majestatea Sa, preagrațiosul nostru Rege apostolic Francisc Iosif I, scopul întrunirii noastre de astăzi este sfințirea întru Arhieru a Escelenței Sale, iubitului de Dumnezeu arhimandrit *Vasilie Mangra* și introducerea lui solemnă în scaunul de Arhiepiscop al Transilvaniei și de Mitropolit al bisericii noastre ortodoxe române din Ungaria și Transilvania. Ca să vă convingeți despre prea înalta întărire, dispun, ca să se cetească înșasi prea grațioasa rezoluțiune maiestică și în nexul ei gramata canonică, edată de cătră preasfințitul sinod episcopesc¹⁾

După cetirea acestor acte, Prea Sf. Episcop al Aradului ia la braț pe alesul și nou hiro-

tonitul²⁾, și-l conduce la scaunul episcopesc, în care așezându-se, continuă cuvântul de introducere astfel:

Escelența Ta!

„Prin aceasta Te declar de introdus cu solemnitatea prescrisă în scaunul de Arhiepiscop al Transilvaniei și de Mitropolit al bisericii noastre naționale ort. române din Ungaria și Transilvania. Deși acest scaun nu e propriu zisul scaun Arhiepiscopesc și Mitropolitan, ci este numai simbolul aceluia scaun, cu toate acestea Te declar de introdus definitiv și astfel această introducere este deplină în scopul de a-Ți începe activitatea, și până ce se va restabili ordinea de mai nainte și până să-ți poți schimba sediul în centrul arhidiecezei și al mitropoliei.

Țin de prisos să ating drepturile și datorințele încopciate cu poziția înaltă, cu care Te-a distins încrederea reprezentanților clerului și poporului credincios din mitropolia noastră și preainaltă încredere a preagrațiosului nostru Monarh. Țin de prisos accentuarea acestora, pentru că ele sunt expuse în actul mărturisirii credinței, ce ai făcut în fața noastră și în fața sfântului altar. Ating însă două momente, și anume: mai întâi, că toate acestea să le privești de o dovadă a adevărului (cuvintelor sf. apostol Pavel, că: *«Celor ce iubesc pe Dumnezeu, toate li se îndreaptă spre bine»*, (Rom. VIII. v. 28) și că deși toiagul arhiepiscopesc, care ți s'a dat spre apărarea turmei este neted și luciu, cărările vieții sunt și pot fi grunțuroase, și deși aureola, ce se formează în jurul feței Tale își are splendoarea ei deosebită, — poate și invidiată, — să nu pierzi din vedere, că sarcinile, care s'au pus pe umerii Țăi cu ziua de astăzi, sunt cu mult mai grele, decât splendoarea aureolei, ceea ce este umarea naturală a situației, prin care trecem și a activității, ce trebuie să desvolți spre a îmbină interesele bisericii cu ale statului, și ale statului cu ale bisericii noastre naționale, spre ajungerea scopurilor ei.

Această greutate însă n'are să Te descurajeze, precum nu ne descurajază nici pe noi, pentru că viața Ta destul de sbuciumată de 44 ani pe terenul vieții publice bisericești și politice îți va indigetă calea și mijloacele, de care să Te folosești spre împlinirea misiunii Tale sublime ce o începi cu ziua de astăzi, și nu vei perde

¹⁾ Nota corespondentului. Aceaste 2 acte le cetește Prea Sfinția Sa d-l Episcop Dr. Miron Elie Cristea al Caransebeșului, iar textul decretului de întărire în traducere românească diaconul Dr. Octavian Costea, secretarul consistorial arhidiecezan.

²⁾ Momentul luării la braț a făcut o impresie deosebi de bună asupra publicului asistent, care l'a considerat ca un agajament, că Prea Sfinția Sa, episcopul Aradului, va sprijini pe noul Arhiepiscop și Mitropolit în toate acțiunile sale bune și legale.

din vedere, că noi, ca cetățeni și ca bisericieni, trăim în sat și ca atari suntem biserică liberă, iară biserica liberă nu poate să fie, decât în stat liber, deci ai să fii apostolul libertății bisericii noastre precum ai fost și ești și apostolul libertății statului nostru.

Introducerea Ta, întâmplată în ziua de astăzi, o țin de un bun augur pentru coincidența ei fericită, că această introducere s'a întâmplat tocmai în Dumineca Sămănătorului, deci din sf. evanghelie a acestei zile vei lua învățătura de a curăți spinii și polomida, ca toată sămânța să cadă pe pământ roditoriu și să aducă roadele așteptate.

După toate aceste, rog pe Dumnezeu, Tatăl nostru cel ceresc, să-Ți dea viață îndelungată, sănătate deplină, tărie și putere, ca să poți realiza ideile Tale sănătoase și speranțele noastre legate de Tine, să-ți dea Ție Domnul, înțelepciunea lui Solomon și blândețele lui Iov, ca să conduci naia bisericii, trecându-o fără primejdie printre Scyila și Charybdis, spre mărirea lui Dumnezeu, spre binele bisericii noastre naționale și spre întărirea statului, ai cărui fii și cetățeni credincioși suntem și voim a rămânea. În numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duh, Amin“.

Introdus astfel în scaunul arhieresc I. P. S. metropolitul Vasile Mangra rostește cuvântul de instalare publicat în întregime în Nrul precedent al Bisericii și Școlii. Acest cuvânt este un program bine încheiat pe baza așezămintelor noastre bisericesti, programul celor trei misiuni pastorale: învățătoresc, preoțesc și ocârmuitor. Discursul acesta ne-a transpus sufletește în vremile mari apostolești, fie ca cuvântul să se intruzeze în faptele I. P. Sale, și să ne aducă o epocă mare bisericască. Programul acesta este calea vieții să-l urmăm, ca să ușurăm marea operă a regenerării vieții sufletești deschisă de I. P. S. S.

Recepțiunile.

După săvârșirea actului instalării Ecscelența Sa dl arhiepiscop și metropolit *Vasile Mangra* a părăsit biserica într-o trăsură de gală în societatea Prea Sfințitului episcop al Aradului. În a doua trăsură au luat loc Prea Sfințitul episcop al Caransebeșului și Prea Cuviosia Sa arhimandritul Filaret Musta. Dealungul întregului drum dela biserică și până la reședința vicarului episcopesc, Ecscelența Sa a fost obiectul celor mai călduroase ovațiuni din partea imensului public care se adunase, fără deosebire de confesie și naționalitate să salute

pe noul șef al bisericii ortodoxe române din patrie.

Sosit la reședința vicarială, Ecscelența Sa a primit în modesta sală de ședința a Consistorului orădan numeroase deputațiuni cari s'au prezentat spre a-i exprima omagile. Ecscelența Sa a ținut, ca recepțiunile să se facă în localul oficial al Consistorului orădan, unde și-a desfășurat și activitatea de vicar episcopesc deși autoritățile administrative, cari în genere au o deosebită atenție față de marea serbare a bisericii noastre, au pus cu o deosebită prevenire la depozitia Ecscelenței Sale palatul primăriei și casa comitatului.

Recepțiunile s'au făcut în ordinea următoare:

1. În numele clerului și credincioșilor din întreaga metropolie s'au prezentat Prea Sfințitul episcopi Ioan I. Papp și dr. Miron Cristea, însoțiți de membrii consistorului metropolitan. Prea Sfințitul episcop al Aradului, *Ioan I. Papp* tâlmăcind sentimentele de stimă și venerațiune a-le întregii obști a bisericii noastre, compară pe noul metropolit cu Iosif de odinioară, care de și prigonit și chiar vândut de frații săi, totuși cu voia lui Dumnezeu și prin vrednicia sa ajungând în cel mai înalt post de încredere la curtea lui Faraon, el nu numai nu s'a răsunat, ci printr'o rară pildă de marinimositate și nobleță sufletească a iertat pe frații, cari îl prigoniseră și a devenit salvatorul neamului său.

Această pildă o așteaptă biserica noastră vie și dela capul ei încoronat astăzi, continuă grăitorul, constatând că misiunea, în fața căreia stă noul metropolit, e strălucită și sublimă dar și grea și anevoioasă, și tocmai de aceea întru înlăturarea greutăților activității sale, recomandă noului metropolit patru pilde de urmat: pe marele Șaguna, pe blândul Ivacicovici, pe înțeleptul Roman și pe energicul Mețianu, pentru că imbinând asprimea cu dragostea, Ecscelența Sa va fi totdeauna în situația de a revărsa binecuvântarea activității sale asupra tuturor. În aceasta speranță Prea Sfinția Sa urează noului metropolit mulți ani de mănoasă activitate.

Ecscelența Sa mulțamește pentru urările făcute și semnele de iubire și încredere, ce i-se arată și și exprimă speranța, că cu concursul Prea Sfințitilor episcopi și al tuturor factorilor chemați va putea realiza toate acele rezultate, pe cari le reclamă interesele bisericii și neamului nostru.

2. Deputația bisericii reformate din districtul de dincoace de Tisa, în frunte cu episcopul *Desideriu Balthazár*, care constată, că districtul bisericii reformate coincide geo-

graficește cu metropolia gr. or. română și că și până acum între credincioșii celor 2 biserici a domnit pacea și cea mai desăvârșită armonie. Oratorul speră, că sub noul metropolit, care stă în fața unei sublime dar enorm de grele misiuni, aceste relațiuni de frățescă armonie se vor consolida și mai mult.

Excelența Sa relevază în răspunsul său, că apreciază pe deplin dorințele deputațiunii biserice reformate și precum și în trecut, așa și în viitor va fi apostolul celei mai desăvârșite armonii între toți fiii patriei, conform spiritului de toleranță al bisericei ortodocse, fără deosebire de confesiune.

3. În numele consistorului arhidecezan, al corpului profesoral dela institutul teologic-pedagogic din Sibiu și în numele protopopilor din arhideceza arhimandritul *dr. Eusebiu Roșca* adresază Excelenței Sale următoarele cuvinte:

„Excelența Voastră,

Inalt Preasfințite D-le Arhiepiscop și Mitropolit!

În decursul serviciului de astăzi primind Excelența Voastră hirotonirea de arhieru și instalat în scaunul de arhiepiscop și metropolit al nostru, ne prezentăm asesorii consistorului arhidecezan „Andreian” precum și un număr considerabil de protopopi, preoți, învățători și mireni, cari au dorit, ca să participe la hirotonirea și instalarea capului nostru bisericesc, rugându-vă să primiți și din partea noastră sincerile și respectuoase noastre felicitări, dorind, ca spre binele bisericii și neamului nostru, să trăiți mulți fericiți ani!

Tare în credința și nădejdia, că atotputernicul Dumnezeu ne va fi ușurător și sprijinitor și în aceasta stare de nesiguranță și convinși, că în persoana Excelenței Voastre tocmai în acest timp de grea cumpănă, cum am zis, în prezent și pentru viitor, biserica și-a primit pe cărmaciul dibaciu și pe părintele devotat binelui fiilor săi sufletești, cred că dau expresiune sentimentului tuturor asesorialilor consistoriali, când vă asigur, că vă întimpinăm cu dragoste fiască și devotament asigurându-vă despre împreuna noastră conlucrare devotată în conducerea afacerilor bisericești rezervate competenței Consistorului, conștii și pătrunși fiind de datorințele noastre având în vedere numai prosperarea și promovarea intereselor biserice în general și a credincioșilor în special prestând munca ce ni-se cere fără preget.

Dorind ca arhipăstorirea Excelenței Voastre să formeze o pagină strălucită în istoria bi-

sericei noastre și să vă asigure un nume aprețiat în șirul celor mai vrednici arhieriei din trecut vă urăm să trăiți mulți ani spre binele biserice și al neamului.

Excelența Sa constată, că fiind homo novus în arhidieceză pe puțini îi cunoaște dintre cei chemați să conlucre cu Excelența Sa la marea operă de prosperare a instituțiilor noastre bisericești școlare. Sperează însă că munca comună va apropia pe toți factorii, cari muncesc în aceeaș vie a bisericei. Fînd omul faptelor și nu al vorbelor, Excelența Sa așteaptă să fie sprijinit în toate intențiile sale bune și în toate acțiunile sale.

4. Deputațiunea biserice evanghelice maghiare își exprimă prin rostul protopopului *Materni Imre* speranța, că conlucrarea armonică între cele 2 biserici va da cele mai frumoase roade spre mărirea lui Dumnezeu și a patriei. Oratorul imploră binevuvântarea lui Dumnezeu asupra activității noului metropolit.

Excelența Sa pune în vedere cu toată dragostea inimei întregul său concurs la toate acele acțiuni, cari asigură armonia între credincioșii diferitelor confesiuni ca și prosperarea patriei comune.

5. Rabinul *dr. Kecskeméti Lipót* întrun discurs avântat face analiza individualității distinse a noului metropolit: dacă Excelența Sa în decursul agitatei sale vieți de-o eroică tenacitate și perseveranță a fost până acum apostolul rășboinic și militant al ideilor sale înalte,—de aci înainte să devină propoveditorul păcii și asupra Israiliților neologi, față de cari Excelența Sa a dovedit și în trecut o binevoitoare atenție și o nobilă condescendență.

Excelența Sa asigură pe orator de spiritul tolernat și liberal, care l-a călăuzit și în trecut și care nu e strein de tradițiile biserice gr. orientale.

6. *Directorul dr. Gábel Jakab* salută în numele comunității israelite ortodoxe pe noul metropolit român, în care vede pilda preotului, că amândouă bisericile au nota comună de a fi ortodoxe și de a sta pe baza tradițiilor vechi, cere și pentru viitor bunăvoința Excelenței Sale față de Israiliții ortodocși.

Excelența Sa constată, că-și ține de datorie, de-a căuta puncte de contact, cari apropie și cari nu înstrăinează — cu toți fiii patriei, iar sentimentul, în care se întâlnesc toți cetățenii acestei țări, este iubirea de patrie.

7. Generalul *Ziegler Conrad* talmăcește Excelenței Sale omagiul corpului ofițeresc și

al armatei, în rândurile căreia și credincioșii Escelenței Sale dau aceleași dovezi de credință față de tron și patrie, ca și ceilalți fii ai patriei.

Escelența Sa mulțamește pentru constatările măgulitoare, făcute la adresa devotamentului tradițional al soldaților români și constată, că credința față de stăpânirea lumească, este unul din principiile fundamentale ale bisericii ortodoxe și în special ale bisericii române.

8. Viceșpanul *Fráter Barnabás* saluează pe noul metropolit în numele comitatului Bihor, unde Maghiarii și Români trăesc de veacuri în cea mai desăvârșită frățietate și speră, că sub noul metropolit, fervent apostol al apropierei maghiaro-române, aceste relațiuni vor deveni și mai trainice.

Escelența Sa promite tot concursul său la înfăptuirea marelui operă patriotice, de a înlătura toate piedicile din calea înțelegerii atât de mult dorite, dintre poporul maghiar și român.

9. În numele funcționarilor de stat, al direcției finanțare, al inspectoratului regesc de școli și al camerei comerciale și advocaționale, fișpanul *dr. Cifra Kálmán* constată cu satisfacție, că poporul român din patrie a dat dovezi strălucite, că să știe identifica cu ideea statului unitar ungar, fără a renunța la individualitatea sa etnică și culturală. Oratorul vede în noul metropolit pe unul din cei mai fervenți propovăduitori ai frăției și armoniei între poporul maghiar și Români din patrie. Ureează Escelenței Sale mulți ani ca și în noul său post să poată propovedui cu și mai multă autoritate principiile profesate cu atâta credință și până acum.

Escelența Sa asigură pe orator că una din problemele principale ale vieții sale, pentru care a militat și până acum cu toată puterea convingerei sale și pe care nu o va abandona nici de aici înainte, este crearea acelei armonii a sufletelor, care este crezul politic al tuturor fiilor aleși ai acestei patrii.

10. În numele tablei regești, al tribunalului și preturei salută pe Escelența Sa președintele tablei regești *dr. Lábán Lajos*.

11. În numele procuraturii regești bineventează pe Escelența Sa în noul său post *dr. Sztaniszlowski Adolf*, care își exprimă, speranța că Escelența Sa se va face nu numai propovăduitorul sentimentelor religioase, ci și al sentimentului de legalitate și al iubirii și respectului între toate neamurile, cari alcătuiesc patria noastră.

12. În numele băncii Austro-Ungare salută pe Escelența Sa directorul *Hiemesch*.

13. Președintele corporațiunii meseriașilor *Ceglédi Jeremiaș* vorbește în numele meseriașilor bihoreni.

14. Deputația protopopilor și preoților din vicariatul Orășii își talmăcește omagiile sale prin rostul protopopului Orășii mari, *Andrei Horváth*.

Escelența Sa vădit emționat de manifestările de dragoste ale preoțimei, pe care a condus-o ca vicar episcopesc și cu care a lucrat atâția ani, pune la inima preoților să-și facă și în viitor datoria de păstori sufletești cu acelaș devotament, ca și până acum și-i asigură și pentru viitor de simpatia și sprijinul său.

15. Preoțimea din dieceza Aradului se prezintă sub conducerea P. C. Sale protosingelul *Roman R. Ciorogariu*.

Escelența Sa, promite în răspunsul său că nu va pierde nici când din vedere interesele morale ale preoțimei noastre.

16. Învățătorul *Bandu* din Timiș-Recaș roagă pe Escelența Sa în numele tuturor reuniunilor învățătoresci din întreaga metropolie, ca Escelența Sa să ia în înalta Sa ocrotire și școala românească și interesele învățătorilor confesionali români.

Escelența Sa asigură pe învățători de toată bunăvoința sa, așteaptă însă dela ei, ca să înfiltreze în inima fragedă a tinerimei iubirea de patrie care nici decum nu eschide, ci completează iubirea de neam și de biserică. Orice învățător, care așteaptă sprijinul moral al statului pe seama școlii românești, dator este să propovăduiască în școală sentimentele de alipire și credință față de statul nostru.

Banchetul.

La orele 2. d. a. a fost banchet în sala mare dela Panonia. Șirul toastelor l-a deschis Escelența Sa, Mitropolitul *Vasilie Mangra*, care a vorbit mai nainte în românește, apoi în ungurește cam următoarele:

„În această răsturnare mare a lumii, când tot ce a creat mintea și voința omenească în curs de mii de ani e pustiit în câteva clipite, când popoarele și națiunile caută să se nimicească unele pe altele, ochii noștri sufletești, speranțele și doririle noastre se îndreaptă spre purtătorul sfințit al sfintei coroane ungare, care urmărește cu îngrijirile sale isvorite din inimă iubitoare de părinte luptele eroice, jertfitoare de sine, ale țării și ale popoarelor sale. Pătruns din adâncul sentiment de grațitudine, cu

care biserica ortodoxă română din patrie dă-torează Maiestăți Sale pentru toate timpurile pentru sancționarea grațioasă a dispozițiilor legislative, cari au dat ființă autonomiei noastre bisericești, sufletul meu, încălzit de focul sacru al iubirii de patrie și al fidelității tradiționale a poporului român din patrie, roagă pe Domnul cerurilor, cu sentimente și gândiri eșite din cele mai curate adâncuri și provocate de momentul sărbătorec de astăzi, ca să binecuvinte și să țină pe iubitul nostru rege apostolic, să-i încunjure cu glorie lucitoarea sa coroană și să facă să devină mare și fericită iubita noastră patrie. Trăiască regele“.

A tostat apoi P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, (în românește) în onoarea Esc. Sale Mitropolitului *Vasilie*, accentuând, că biserica noastră ortodoxă română din Statul ungar serbează astăzi una dintre cele mai rari și mai însemnate zile din viața ei constituțională, că ea serbează o zi, dela datul căreia atât în istoria ei, cât și în istoria patriei noastre ungare, se deschide o pagină nouă, pe care pagină se vor induce și au să se petreacă succesiv toate momentele mai însemnate, toate faptele de trăinicie din viața și activitatea noului ei cap încoronat, a Escelenței Sale I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit al nostru *Vasilie Mangra*, care astăzi a primit atât preasfântul dar arhieresc cât și conducerea afacerilor arhidiecezei și a metropoliei noastre.

Pentruca această activitate să fie încoronată cu rezultate mănoase, reclamate de interesele bisericii și neamului nostru, cu fapte de trăinicie pe toate terenele vieții sale bisericești și de stat, ridică păharul întru sănătatea și îndelunga viață cu bine a Esc. Sale Dlui arhiepiscop și metropolit *Vasilie Mangra*.

P. S. Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* rostește (în ungurește) al treilea toast, făcând constatarea, că guvernul ungar a dat probe și în trecut, că e gata să realizeze nișuințele juste și echitabile bisericești și culturale ale Românilor din Ungaria, credincioși patriei lor. Dovadă despre interesul ce-l poartă guvernul față de poporul român din Ungaria e și aceea, ca la această sfântă sărbătoare a ținut se fie reprezentat prin vrednicii comiți supremi al comitatului Bihor și al orașului Oradea-mare. Își ține deci de plăcută dorința a goli păharul în onoarea membrilor guvernului și în onoarea reprezentanților sei, aflători de față, comiți supremi *Dr. Miskolczy Ferencz*, *Dr. Czifra Kálmán*.

Răspunde Ilustritatea Sa, domnul comite suprem al comitatului Bihor, *Dr. Miskolczy*. Mulțamește P. S. Sale pentru frumoasele și

plăcutele cuvinte, care i-au pricinuit mare bucurie, și cosntată, că societatea maghiară și autoritățile ei din Bihor, acest comitat mare cu peste 600,000 de suflete, conform tradiției vechi și corecte, a trăit totdeauna în frățească concordie cu concetățenii de limbă română. Nu s'a căutat nici odată, că ce limbă vorbește cineva, în ce limbă preamărește pe Dumnezeu, ci numai aceea, ca să fie fiu credincos al patriei maghiare, membru adevărat și credincios al națiunii maghiare. N'a cerut niciodată, ca Românul se devină renegat, să-și părăsească credința, limba, neamul, naționalitatea, dar a cerut se fie cetățean credincios al statului, se recunoască, că statul acesta e stat național, și încă stat național maghiar, alcătuit de Maghiari, a-i apăra și acuma, că în trecut, cu viața, cu sângele și averea lor, integritatea teritorială conservându-i cu jaluzie caracterul național maghiar. În cadrele aceste trebuie să se pună fiecare fiu adevărat al patriei, fiecare cetățean credincios, putându-și cultiva limba în cadrele acestea, putând să țină la neam, la naționalitate, la tradiții, și putându-și câștiga cultura necesară. Ridică păharul în onoarea Excelenței Sale, Mitropolitului *Vasilie Mangra*, fiul credincios al statului unitar național maghiar și îi dorește viață lungă, ca reprivind după mulți ani asupra rezultatelor activității sale să poată esclama cu satisfacție și deplin mulțumit: „*am invins.*“

P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, director seminarial în Sibiu, toastează în onoarea Preasfințitelor Episcopi *Ioan și Miron*, și a I. P. C. Sale Arhimandritul *Musta*, vorbind (în românește) următoarele:

*Excelența Voastră,
Înalt Preasfințite D-le Arhiepiscop și Mitropolit!
Preastimaților Domni!*

În șirul momentelor festive de instalare a Excelenței Sale, I. P. Sf. D. Arhiepiscop și Mitropolit, întruniți la această masă distinsă, ca-și în această formă socială să dăm expresiune bucuriei și stimei prin care îl întimpinăm ca pe capul bisericii noastre și părintele nostru sufletesc, — este mai presus de orice îndoială, că punctul culminant al investirii cu jurisdicțiunea de arhipăstor este hirotonirea sa de arhieru, săvârșită în decursul serviciului divin de astăzi, pentrucă prin această hirotonire a primit darul plenitudinii puterii spirituale, dată de Mântuitorul nostru Isus Cristos, Fiului Dumnezeu, apostolilor săi: prin această hirotonire a primit facultatea de a putea deveni un vrednic apostol al popovăduirii drepte credițe și pă-

rinite al fiilor sufetești de sub jurisdicțiunea sa arhipăstorească.

Fără nici o preocupare voi suleva, că sunt frumoase și impunătoare formele rituale ale bisericii noastre ortodoxe-orientale, care stau în raport adevărat și cu însemnătatea de credință a actelor la cari se referă îndeplinirea acestor forme rituale.

Astfel și măreția formelor rituale ale hirotonirii întru arhiereu stă în raport adecvat cu însemnătatea de credință și dogmă a darului ce să primește prin această hirotonire.

Dar precum ori-ce lucrare câștigă în valoare prin executarea ei perfectă, — astfel constat, că și executarea formei de hirotonire a Excelenței Sale întru arhiereu a primit decorul impunător prin solemnitatea cu care a fost îndeplinită de preasfințiții episcopi *Ioan I. Papp* și *Dr. E. Miron Criștea*.

Și tot ca un moment de colorit festiv să fie relevată și îndeplinirea cu tact și solomitate cuvenită a actului de alegere sub conducerea mandatarului Preaveneratului consistor mitropolitan, Înalt Preacuvioșia Sa dl Arhimandrit *Filaret Musta*, vicar episcopesc.

Ridic deci păharul și închin în sănătatea Preasfințiților domni episcopi *Ioan I. Papp* și *Dr. E. Miron Cristea*, precum și a Înalt Preacuvioșiei Sale *Filaret Musta* dorindu-le să trăiască mulți ani fericiți!

Toastează apoi P. C. Sa, Protosincelul *Roman R. Ciorogariu*, director seminarial în Arad, rostind mai înainte în românește, vorbirea următoare:

*Excelența Voastră,
Prestimaților Domni!*

Mântuirea sufletelor unește toate confesiunile într'o misiune comună. Sunt fericit a saluta la aceasta strălucită masă pe venerabilii reprezentanți ai confesiunilor în frunte cu Excelențele lor I. P. S. mitropolit *Dr. Victor Mihali*, episcop conte *Nicolau Széchenyi*, P. S. S. episcop *Dr. Demetriu Radu* și I. S. episcop *Desideriu Balthazár*, ca un cor armonios al sublimei misiuni pastorale, chemat a înălța sus inimile în zilele urgiei de astăzi. Spiritul profetic a înflorit în timp de luptă. În luptele mari de astăzi vedem cum se încălzesc inimile conducătorilor bisericești; acest fenomen sufletesc este o rază a renașterii vieții religioase, care este temelia societății. (Continuă apoi în limba maghiară):

*Excelența Voastră!
Mult stimați Domni!*

Când am onoare a saluta pe apostolii iubirii, pe reprezentanții confesiunilor, fie-mi permis a-mi lua din sf. Scriptură motivele: „Și aveți să auziți războaie și vești de războaie, zice sf. evangelist Mateiu, căutați să nu vă spăimântați. Că se cuvine toate acestea să fie, ci încă nu va fi atunci sfârșitul. Că se va scula neam peste neam și împărăție peste împărăție. Și pentru înmulțirea fărădelegilor, va răci dragostea multora. Dar cea ce va răbdă până la sfârșit, acela se va mântui“. Iată s'au împlinit zilele de urgie prevestite de sf. evangelist și dragostea multora s'a răcit. Dar să nu fie acesta sfârșitul.

Spiritul religios, veșnicul salvator al omenirii, se înalță peste valurile luptei de existență. Dragostea ei nesecată și neînfricoșata ei statornicie, întotdeauna a reînviat dragostea plecată spre apunere, și a restabilit armonia sufletească. Aceasta sublimă problemă este idealul unșilor Domnului. Din tot sufletul închin în sănătatea ilustrilor reprezentanți ai confesiunilor, ca cu cunoscuta lor virtute să ducă la isbândă acest ideal. Aceasta va fi învingerea finală din care va răsări fericirea societății și a patriei strălucire. Întru mulți ani reprezentanții confesiunilor!

Răspunde Excelența Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul *Dr. Victor Mihalyi* din Blaj, vorbind (în românește și ungurește) cam următoarele:

„Între împrejurări estraordinare s'a făcut instalarea Arhiepiscopului și Mitropolitului bisericii greco-orientale române din Ungaria, a Excelenței Sale, domnului *Vasile Mangra*. Ales din încrederea bisericii sale, întărit de grația Maiestății Sale, a Regelui apostolic, principele bisericii își ocupă înalta poziție, în care intră în mod reglementar, cu conștiință sigură, adevărat, că nu în reședința deschisă pentru activitatea sa viitoare din Sibiu, ci pe teritoriul cercului modest de activitate, îngrijit în șirul lung de ani de zelul seu, în Oradea-mare, unde și părtașii ostănelelor sale din viitor au fost necesități să se refugieze. Localitățile dela margine ale țării, de deosebită importanță, între ele Oradea și Boroșineul, ca întărituri de război, au format obiect de îngrijire pentru legislatură și în trecut, cu toate că atunci, din când în când, a căutat să valoreze și părerea, că cu punerea în stare de apărare a localităților dela margine, ar trebui se meargă în mod parale și manciata cu totul neobicinuită în fața noastră a liberei esercieri a religiei.

În zilele noastre Oradea nu mai e localitate de margine, ci în urma iportanței regnicolare ce o are, punct luminos de concentrare a tuturor instituțiilor apărării țării, iar prin instalarea principelui bisericii gr. ort. române în demnitatea sa a dovedit, că concilianța cetățânească a bisericilor între olaltă e acomodată se aducă spiritele mai aproape de olaltă, să îndemne pe fiii patriei, ca să înțeleagă interesele patriei, și pe calea respectării drepturilor să-i însuflețească la fapte glorioase, jertfitoare de sine, săvârșite din iubire de patrie. Ridic păharul întru sănătatea instalatului principie bisericesc. Deie-i Dumnezeu putere și zile senine, ca cu voie să poată munci, în statornicie, ani număroși, spre binele tronului regesc și al patriei maghiare. Trăiască!”

A toastat apoi Ilustritatea Sa, comitele suprem Dr. Cziffra Kálmán. Constatată, că dacă au fost în trecut părete despărțitor între cetățenii de diferite limbi ai țării, războiul l-a dârîmat, pentrucă primejdia comună, recunoașterea corectă a interesele comune, vărsarea sângelui întru apararea patriei comune din partea eroilor de diferite naționalități au fost focul sacru, în care s'au contopit sufletele, care a creat armonia sufletelor, puterea de viață din viitor. Leagă cele mai bune speranțe în privința aceasta de membrii prezenți ai înaltului cler românesc, greco-catolic și greco-oriental, și în onoarea lor golește păharul.

Domnul *Arseniu Vlaicu*, directorul școalelor comerciale române din Brașov, ridică păharul în onoarea conducătorilor, cari duc la învingeri pe vitejii soldați, maghiari și români, și în special pentru reprezentați aflători de față ai armatei noastre. În numele armatei răspunde Esc. I. d. locotinent-marșal Siegler.

Urmează toastul domnului *Dr. Gheorghe Popa*, jude de tribunal în Arad. A vorbit următoarele:

„Înțelepciunea nestrăbătută a prevedinței așa a dispus, ca serbarea cea mai însemnată în viața bisericească a românilor greco-orientale din patrie, hirotonirea și instalarea principelui bisericii, se decurgă tocmai în acea parte a patriei noastre, unde elementul românesc trăește, la granițele de limbă, în atingere nemijlocită cu poporul maghiar băstinaș și curat. Aceasta atingere nemijlocită nu numai că nu a dus la înstrăinare, ci din contră a fost totdeauna isvor de putere al concordiei frățești, al stimei reciproce și al iubirei deapropelui. Gândirea înaltă a minții maghiare, căldură înțelegătoare a inimei maghiare, nobilul cavalerism al sufletului maghiar, unit cu blândeța benignă a poporului român și cu respectul seu

față de legi, a dat viață puternicului sentiment patriotic, care a caracterizat totdeauna elementul românesc din Bihor.

Acestui sentiment patriotic este a se mulțumi, că armonia între Maghiari și Români, aici în Bihor, în aceasta frumoasă țărișoară, nu a conturbat'o nici odată nici un fel de glas disonant, căci orice curent mai răcoros s'a domolit și s'a descompus fără urmă în căldura arzătoare a atmosferei patriotice.

Acest spirit patriotic își ține astăzi sărbătoarea învingerii, când în cea mai nouă fasă a războiului mondial, cu Românii bihoreni împreună, întreaga românilor din patrie a dat dovadă splendidă, că nu cuvântul poruncitor al puterii supreme de stat, ci comunitatea de sentimente, înrădăcinată în adâncul sufletului poporului, iubirea de patrie, luată în înțelesul adevărat maghiar al cuvântului, formează puterea de unire care'l leagă pentru totdeauna și în mod nedespărțit de națiunea maghiară, și că nu există puterea aceea a comunități și de rasă, sânge și limbă, care ar putea să slăbească legătura aceasta.

Acest spirit patriotic își serbează astăzi învingerea când prin suprema reprezentanță a bisericii poporului român gr. oriental din patrie a fost croită sentința decizătoare ca nu trădătorul neamului seu, ci înțelegătorul și credinciosul tâlcuitor al avântului acestuia, al lumii sale sentimentale, este acela, care în urma poziției luate în politică, în mijlocul celor mai obraznice atacuri, a dus la valoare adevărul validat acum în mod splendid, că românimea din patrie nu are și nu poate avea aspirațiuni și tendințe separatistice politice. Și va urma pentrucă trebuie să urmeze, și ultimul triumf al spiritului patriotic, atunci când după încheierea glorioasă a războiului, urmându-se direcția croită de marele fiu al comitatului Bihor, de domnul ministru president conte *Ștefan Tisza*, și urmată de domnul Arhiepiscop și Metropolitan *Vasilie Mangra*, cu nizuințe reciproce și cu bunăvoință vor fi delăturate din calea perfecte înțelegeri și ultimele pedeci și va fi creată marea armonie a sufletelor, epoca de aur a desvoltării și fericirei patriei milenare maghiare!

Cu ziua însemnată de astăzi comitatul Bihorului cu avânt puternic și cu greutate, s'a încopciat, ca povestitor, în evenimentele importante ce se arată în viața din viitor a poporului român din patrie. Deie ceriul, ca aceasta încopciere să fie isvor de fericire și de binecuvântare. Imi ridic păharul întru sănătatea mult prețuiților conducători ai autorităților regescului guvern, dela administrația comitatului

Bihor și a orașului Oradea-mare, dela justiție, apoi a instituțiilor și corporațiilor culturale industriale și comerciale. „Să trăiască.”

Escelența Sa, generalul de divizie *Siegler* răspunde la toastul directorului Arseniu Vlaicu, făcând constatarea, că la învingerea pe care o vom avea, apărându-ne patria iubită, participă în cea mai mare măsură pionirii științei și ai culturii, școala, care a instruat poporul și l-a îndemnat la iubire de patrie. Ridică paharul pentru înflorirea culturai maghiară și a instrucției poporale.

Episcopul reformat al districtului de dincolo de Tisa, Ilustritatea Sa, domnul *Desideriu Balthazar*, luând cuvântul declară că e pătruns pe deplin de marea responsabilitate, care apasă în situația gravă de astăzi umerii mitropolitului Vasilie Mangra. Admiră pe omul, care cu sentimente de datorință patriotică a acceptat aceasta mare responsabilitate. Și când vede cum se nizește să-și servească poporul și biserica cu respect îi întinde mâna frățească. Ridică paharul întru sănătatea Mitropolitului Vasilie Mangra.

Ultimul toast l-a rostit *Dr. George Alexici*, docent universitar în Budapesta, în onoarea poporului maghiar și a poporului român, popoare avizate să trăiască în bună-înțelegere și frățietate.

La orele 4 d. a. masa a fost ridicată.

Consistorul metropolitan de Luni.

Luni înainte de prânz s'a întrunit consistorul metropolitan plenar, presidat pentru prima oară de Escelența Sa noul arhiepiscop și mitropolit.

Escelența Sa deschizând ședința salută consistorul și apelează la concursul sincer al tuturor membrilor, căci numai prin adevărat și desinteresant devotament și prin armonie ne tulburată se pot înfăptui cu binc toate acele însemnate probleme, ce cad în competența consistorului metropolitan.

Prea Sfințitul Episcop al Aradului Ioan I. Papp tălmăcind încrederea și dragostea, cu care întâmpină consistorul metropolitan pe noul său cap, promite Escelenței Sale întregul concurs al consistorului.

Directorul A. Vlaicu felicită în numele consistorului metropolitan pe Escelența Sa, pentru înalta distincție, de care a fost împărtășit Escelența Sa, ca și biserica noastră, prin numirea Escelenței Sale de consilier intim al Majestății Sale și propune, ca consistorului metropolitan să ia cu plăcere act în protocolul ședinței de această înaltă distincție. Propunerea se primește cu unanimitate.

Roman R. Ciorogariu face următoarea propunere:

Considerând, că peste doi ani se împlinesc 50 de ani dela introducerea erei constituționale în viața noastră bisericească, consistorul metropolitan să esmită o comisiune constituită din 6 membri, și anume câte oi din fiecare dieceză, care să studieze, adune și după un anumit metod critic să grupeze toate dispo-

sițiile legislative și administrative-din primul semicentenar al vieții noastre constituționale—într'un volum iubilar, prin care s'ar pune temelie nu numai pentru codificarea dreptului bisericesc modern și s'ar da avânt unui ram al literaturii noastre bisericești, neglijat până acum, ci ar aduce și foloase practice prin curmarea tendenței de decentralizare și ar da elementele de centralizare indispensabile pentru o dezvoltare unitară bisericească, școlară și culturală.

Propunerea se primește și se însărcinează biuroul metropolitan de a veni la proxima ședință cu propunere concretă.

Se cetesc apoi concluzele transpuse din partea congresului și cu aceasta se încheie ședința consistorului plenar, pentru ca să se poată întruni diferitele senate. Constituirea și alegerile cele noi s'au amânat până când consistorul metropolitan se va putea întruni la Sibiu.

La prânz membrii consistorului metropolitan au fost întruniți la masa ospitalieră și bogată a Escelenței Sale.

Ședința plenară a consistorului Arhidiecezan.

Marti în 31 Octomvrie 1916 la 8 și jumătate ore dimineuța s'a întrunit prima ședință plenară a Consistorului arhidiecezan sub prezidiul Escelenței Sale Domnului Arhiepiscop și Mitropolit Vasilie Mangra. Prezenți au fost asesori— Dr. Eusebiu Roșca, Mateiu Voileanu, Nicolae Ivan, Lazar Triteanu, Dr. George Proca, Dr. Vasilie Stan, Arseniu Vlaicu, Dr. Lucian Borcia, Nicolae Borza, Ioan Lepadatu, Victor Fincu și Dr. Octavian Costea.

Escelența Sa Mitropolitul deschide ședința cu o vorbire scurtă, dar adânc pătrunzătoare, în care arată de ce principii va fi condus la ocârmuirea bisericeii cu împreuna conlucrare frățească a consistorului și face apel la sprijinul tuturor fiilor aleși ai neamului și bisericeii noastre, să-i dea deplină încredere și ajutor. La această vorbire însuflețită întâmpinată cu călduroase „Să trăiască” răspunde înalt Prea Cuvioșia Sa Arhimandritul Dr. Euseciu Roșca, asigurând pe Escelența Sa, că membrii Consistorului îl întâmpină întocmai cu aceeași încredere, cu același devotament și cu aceeași înaltă stimă, cu care a fost ales în fruntea bisericeii noastre de Congresul nostru național bisericesc și recomandat de înaltul guvern și întărit de Majestatea Sa Regele nostru apostolic în cea mai înaltă demnitate, ce o poate asigura neamul și biserica noastră fiilor lor distinși. Li dorește sănătate, putere și viață îndelungată, ca să-și poată realiza toate idealurile vieții Sale.

După terminarea ovațiilor însuflețite întrându-se în ordinea zilei, secretarul dă citire actului prin care I. P. C. Sa, dr. Eusebiu Roșca depune în mâinile Escelenței Sale Mitropolitului sarcina purtată în mod provizoriu de a conduce ca vicar substitut agendele Arhidiecezei, mulțumind încrederea și sprijinul de până acuma.

Escelența Sa Mitropolitul Vasilie Mangra îi mulțumește pentru serviciile aduse până acuma Arhidiecezei și-l roagă și institue să conducă mai departe ca vicar substitut afacerile ei în absența Arhiepiscopului, dovedind și mai departe același zel, corectitate și tăria, de care a dat probe și până acuma. Arhimandritul Dr. Roșca mulțumește pentru această încredere și

distincțiune și promite, că va nizuși să stea la înălțimea chemării sale.

Apoi la propunerea asesorului Nicolae Ivan Consistorul roagă pe dl Dr. Lucian Borcia, asesor onorar mirean în senatul școlar, să sucstie pe fiscul consistorial Ioan de Preda, pe timpul cât Consistorul va fi refugiat în Oradea-mare.

Mai discutându-se apoi unele mici afaceri curente, Consistorul își încheie ședința.

La 1 oră p. m. Escelența Sa Metropolitul a întrunit la o masă bogată pe toți asesorii Consistorului arhidiecezan, pe funcționarii consistoriali și pe toți profesorii seminariale aflători în Oradea-mare.

Telegrame

sosite la adresa Escelenței Sale d-lui arhiepiscop și metropolit cu prilejul instalării Sale.

Dintre numeroasele telegrame de felicitare, ce l-
ea primit noul nostru metropolit cu prilejul instalării sale reproducem următoarele:

Cu prilejul instalării de azi cu încredere și bucurie patriotică salut pe Escelența Voastră, plin de recunoștință față de providința divină, care în aceste zile epocale ale istoriei universale V-a ridicat pe Escelența Voastră în fruntea bisericei gr. or. române din Ungaria.
Ștefan Tisza.

Salutându-te cu prilejul instalării Tale, cu părere de rău Te anunț, că nu pot da urmare invitării Tale cordiale.
Khuen Héderváry

Mulțămesc și sunt recunoscător pentru invitarea la instalarea Excelenței Voastre, dar spre cea mai mare a mea părere de rău din cauza ocupațiilor mele prea intensive, nu pot participa. Folosesc însă iarăș privilegiul, ca salutând pe Excelența Voastră, să implor binevântarea ceriului pentru activitatea Excelenței Voastre.
Nicolae Betegh.

Îți mulțămesc pentru invitarea prietenească, dar ocupațiile oficiale mă împiedecă să fiu de față. Primește deci pe calea aceasta urările mele sincere și espresiunea acelei dorințe, ca activitatea Ta în înalta Ta poziție, în interesul patriei, să fie totdeauna încoronată cu un deosebit succes
Ioan Teleszky.

Primiți Escelența Voastră cu prilejul instalării de azi sincerile mele urări de bine. Spre părerea mea de rău la festivitate nu pot participa, căci fiind în călătorie, prețioasa Escelenței Voastre invitare am primit-o prea târziu.
Baronul Josika,
presidentul casei magnaților

Te salut din inimă cu prilejul instalării. Cu sufletul sunt între voi și implor binevântarea lui Dumnezeu asupra activității Tale de arhipăstor.

Hosvay Lajos,
secretar de stat.

Pe fiul credincios al patriei, pe conducătorul vrednic al bisericei sale, în ziua sărbătorească a instalării Sale, cu sincer respect și cu cea mai mare căldură îl salută și imploară binecuvântarea bogată a lui Dumnezeu asupra activității Tale de arhipăstor.

Némethy Karoly,
secretar de stat.

Cu prilejul instalării sărbătorești de mâine implor binecuvântarea divină asupra activității Tale patriotice, cu adânc respect.

Lukács György,
fost ministru.

Așteptând pe fiul meu care sesește bolnav de pe câmpul de luptă, la banchetul de mâine cu părere de rău nu pot participa, dar cu atât mai mare însuflețire mă alătur la cei ce urează viață lungă metropolitului nostru.
Simonich Elemér.

Cu prilejul instalării Escelenței Voastre urându-Vă din inimă noroc, implor binecuvântarea lui Dumnezeu asupra activității Escelenței Voastre.

Markovics Manó,
fișpanul Cenadului.

Sunt recunoscător și mulțămesc Escelenței Voastre pentru binevoitoarea invitare pentru ziua de Duminecă. Spre cea mai mare părere de rău a mea însă din cauza ocupațiilor mele intensive nu pot da urmare invitării, ceace rog pe Escelența Voastră a nu-mi lua în nume de rău. Devotat

Drasche Lázár Alfréd,
comisilier ministerial.

Vă rog se primiți în numele secției mele gratulările mele respectuase, cu rugarea, să binevoiți a cultiva și mai departe și mai temeinic relațiunile noastre escelente, dinpreună cu toți factorii bisericei Escelenței Voastre.
Csorba Ferencz.

Spre cea mai mare părere a mea de rău bătrânețele mă împiedecă, ca să dau urmare distinsei Tale invitări, dar cu sufletul sunt în mijlocul stimărilor Tăi.
Zilinszky Mihály.

Mulțămind cu recunoștință pentru invitarea cordială, durere, din cauza ocupațiilor mele oficiale nu pot participa. Te rog Excelență primește urările mele cele mai sincere.
Perényi Zsigmond,

Din cauza unor afaceri, ce nu se pot amâna, spre cea mai mare părere de rău nu pot veni acolo. Mulțămind cu recunoștință pentru prețioasa invitare, doresc din adâncul inimei, ca activitatea patriotică a Escelenței Voastre s'o însoțească binecuvântarea lui Dumnezeu și s'o încunune deplin succes spre binele bisericei gr. or. și al patriei noastre.

Walbaum Friges,
fișpan.

Episcopul gr. or al Dalmației *Dimitrie Brancovici*, a adresat Escelenței Sale următoarea epistolă: *Zara*, în 4/17 Octomvre 1916.

Înalt Prealuminatului și Prea sfințitului Domn Vasile Mangra, întărit din Prea Înaltă parte de arhiepiscop și metropolit de Sibiu al Românilor ortodocși din Ungaria în *Oradea-Mare*.

Înalt Preasfințite Domnule,

Înaltul ministeriu imperial din Viena m'a încunoștințiat, că Maiestatea Sa cesaro-regească sa îndurat să Vă întărească de arhiepiscop și metropolit român cu reședința la Sibiu.

Cu același prilej îmi iau voie a Vă exprima stima mea isvorită din inimă, salutându-Vă în noua poziție și vă rog, ca să mă primiți în rugăciunile Înalt Prea Sfinției Voastre.

Fratele și împreună slujitorul în Christos

Dimitrie,
episcop.

Cu prilejul instalării de azi primiți Escelența Voastră urările mele cele mai sincere.

Zubkovics,
episcopul gr. or. de Buda.

(Va urmă).

CRONICA.

Metropolitul în biserica din capitală.

Escelența Sa metropolitul Vasile Mangra aflându-se Duminecă în capitală a luat parte la serviciul divin din capela română gr. orientală, unde a fost întâmpinat cu cuvinte călduroase din partea P. C. Sale D-lui protosințel Ghenadie Bogoevici. La terminarea sf. liturgii Escelența Sa metropolitul a adresat o vorbire frumoasă și instructivă mulțimei mari de credincioși, în majoritate covârșitoare militari, cari, asistaseră. Le-a tălmăcit în mod învățător și convingător sfânta evanghelie a bogatului ajuns în focul iadului din cauza nemilosteniei și a săracului Lazar, ajuns în sinul lui Avram în urma suferințelor sale lumesti. Astfel i-a îmbărbătat la jertfe și suferințe și mai departe, prin cari își asigură și aici pe pământ și dincolo de mormânt răsplata vecinică a faptelor lor.

Internații nostri. Precum se știe internații români sunt domiciliați în comitatul Ș. pron. La intervenția episcopilor români de ambele confesiuni, îngrijorați de soarta preoției și a credincioșilor internați, guvernul a esmis pe 11. Sa d-l Dr. Iosif Sigescu pentru vizitarea localelor unde se află internați. Ilustritatea Sa a împlinit această misiune și a aflat, că populația din localități se poartă cu reverință față de internați, pe cari nu-i privește de dușmani ci de jertfa stărilor de război. Aceasta ținută a populației și îndeosebi bunăvoința administrației cu care îi tratează, le ușurează mult suportarea greumântului sufletesc

de a fi lipsiți de cercul lor familiar. Toate acestea le-a constatat Ilustritatea Sa prin examinarea amănunțită a stărilor de acolo și din graiul viu al internaților. Vizita aceasta a făcut bună impresiune între internați și a avut efect liniștitor. Aducem aceasta la cunoștința celor de acasă spre liniștire și încredere, că iubiți lor n'au alte suferințe decât duiosia de casă. Dar bun e Dumnezeu și îi va reda familiei lor întregi, cinstiți, sănătoși. După cele constatate credem, că și cei de acasă se vor liniști și vor aștepta cu răbdare restabilirea s'ărilor normale.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de paroh, la parohia de clasa III-a *Husasău* protopresbiteratul Peștelui, pe baza ord. V. Consistor eparhial Orădan, Nr. 2333 B. 19V6, prin aceasta se publică concurs, cu termen de alegere pe ziua de **13/26 Noemvrie 1916**.

Emolumente: Casă parohială și depedențele cu intravilan de 1200 at. □ 2. Pământ parohial de 16 iug. catastrale arător și fâneațe. 3. Birul preoțesc, dela fiecare Nr. decasă, câte-o măsură de cucuruz, s'au prețul iei curent. Chiriașii, câte-o 1/2 de măsură.

4. Stolele îndatinte și precizate în protocolul comitetului parohial din 3/16 Iulie 1916.

5. Intregirea dotațiunii dela stat.

Parohia este de cl. III-a. Dările publice, după pământul parohial, le va plăti preotul.

Doritorii de a ocupa acest post, sunt poliți a-și înainta cererile de concurs, adresate comitetului parohial din *Husasău*, Prea Onor. oficiu protopopesc ort. român la *Mezötelegd*; având dânsii, cu stricta observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, a se arăta poporului din *Husasău* în cutare duminecă ori Sărbătoare, spre a-și dovedi desteritatea în cântare' tipic și oratorie.

Hususău, 3/16 Iulie 1916. *Comitetul parohial*.

în conțelegere cu: *Alexandru Muntean* protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci-cantore din *Șebis* (Bihar, ppiatul Vascăului) se escrie concurs cu termen de alegere **30 zile** dela prima publicare pe lângă următorul beneficiu:

1. În numărar 451 cor. 78 fil. 2. Stolele cantorale uzuale. 3. Ajutor de stat conform ord. de lege XVI: 1913. 4. Cvartir corespunzător cu grădină de legume. 5. Pentru încălzitul salei de învățământ 12 metri lemne trasportate în curtea școlai. 6. Pentru coferințele și adunările generale învățătoresci va primi învățătorul suma satorită în regulamentele bisericești școlare. De scriptoristica școlai se va îngriji comuna bisericească.

Refiectanții la aceasta stațiune se vor prezenta în termenul regulamentar în biserica din *Șebis Körössebes* spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic, iar recursul cu documentele necesare le vor înainta P. On. oficiu protopopesc al tracului *Vasău* în *Cusuiș* (*Köszvényse up. Kisszedres*).

Comitetul parohial.

În conțelegere cu:

V. Nicoruția
vicar protopopesc.

—□—

2—3